

Fraudebeleid gemeente Zwolle

Versie
Steller

15 december 2020
Concernstaf

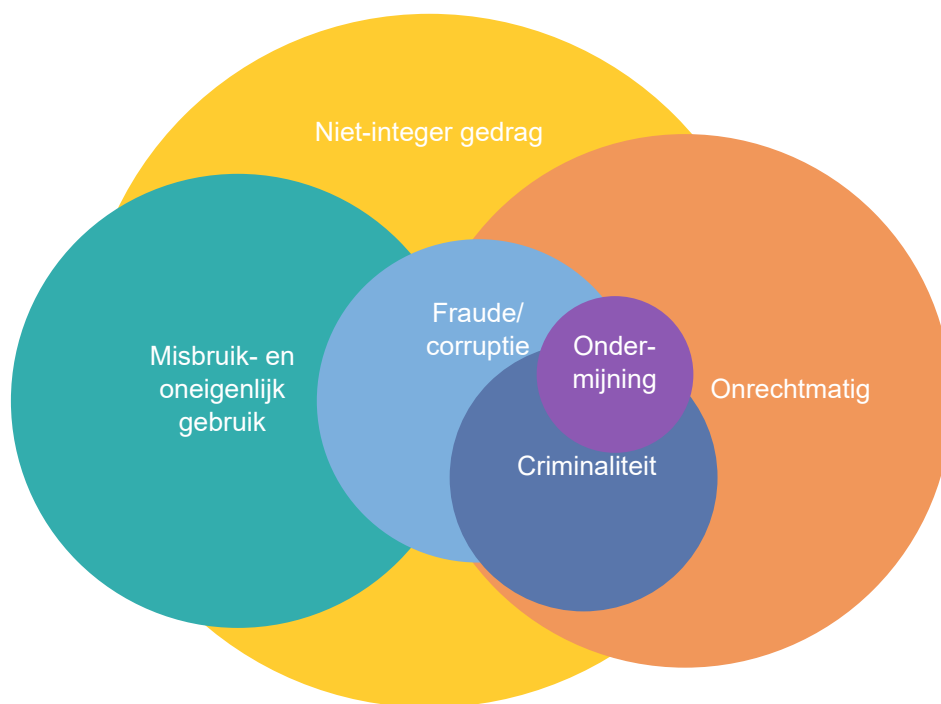
1. Doelstelling

Deze beleidsnota fraude kent de volgende doelstellingen:

- Het ontwikkelen van bewustwording bij management en medewerkers;
- Het verstrekken van praktische handvatten voor het opzetten, uitvoeren en controleren van processen met betrekking tot fraude, corruptie en misbruik & oneigenlijk gebruik;
- Inzicht bieden in de gemeentebrede analyse van de frauderisico's en beheersmaatregelen;
- Het definiëren van duidelijke procedures voor de te nemen stappen bij (het vermoeden van) fraude inclusief de taken en verantwoordelijkheden van iedereen in dat proces.
-

2. Definities

Dit beleid is primair gericht op het voorkomen of signaleren van (vermoedens van) fraude. Met fraude hangen echter een aantal andere begrippen samen die deels overlappen met fraude en allen vormen zijn van niet integer gedrag. Hieronder is de relatie tussen deze begrippen weergegeven (zie figuur 1), waarna voor een aantal begrippen een definitie en uitleg is opgenomen.

Figuur 1. Relatie fraude met ander vormen van niet integer gedrag.

2.1. Fraude

Het begrip fraude is niet in de wet gedefinieerd. Dit betekent dat er geen wettelijke bepaling is die de term fraude beschrijft. Toch heeft iedereen wel een beeld bij wat fraude is. Om een effectief fraudebeleid te kunnen voeren is het belangrijk een eenduidige definitie van fraude

te hanteren. Op die manier kan ook binnen onze organisatie op een effectieve manier het gesprek over fraude(risico's) plaatsvinden.

Zie onderstaande de definitie van fraude¹ zoals wij die hanteren voor ons beleid.

Fraude:

“Het bevoordelen van zichzelf of een ander middels opzettelijk wederrechtelijk (in strijd met wet- en regelgeving) handelen. Bepalend voor fraude zijn dus de elementen bevoordeling en opzettelijke strijdigheid met de wet- en of regelgeving.”

In de praktijk betekent dit dat fraude op 2 manieren kan plaatsvinden:

- Het vervreemden van middelen die eigenlijk toebehoren aan Zwolle (geld, andere bezittingen of toegekende rechten)
- Zogenaamde verslaggevingsfraude: het bewust onjuist informatie in officiële uitingen zetten met als doel gebruikers van die informatie te misleiden

2.2. Misbruik & Oneigenlijk gebruik

Misbruik en oneigenlijk gebruik is een begrip dat voortkomt uit de rechtmatigheidscontrole van de jaarrekening. Het betreft het bewust misbruik of oneigenlijk gebruikmaken van wet- en regelgeving (de zogenaamde mazen of grijze gebieden in wet- en regelgeving). Onderstaand is de definitie van misbruik en van oneigenlijk gebruik opgenomen²

Misbruik & Oneigenlijk gebruik:

Misbruik kan gelijk worden gesteld met het plegen van fraude om zich onrechtmatig overheidsmiddelen toe te eigenen en is dan ook onrechtmatig.

Bij oneigenlijk gebruik is feitelijk gehandeld in overeenstemming met wet- en regelgeving, maar is dit in strijd met het doel en de strekking van de wet- en regelgeving. Formeel is er bij oneigenlijk gebruik geen sprake van fraude.

2.3. Corruptie

Bij overheden heeft fraude vaak te maken met corruptie. Er is sprake van corruptie indien een ambtenaar iets doet of nalaat in ruil voor wederdiensten of als een vriendendienst. Voor de definitie in dit beleid wordt aangesloten bij de definitie zoals gehanteerd door de FIOD. Deze definitie is als volgt:

Corruptie:

“Misbruik maken van toegekende bevoegdheden of macht voor persoonlijk gewin.”

¹ Deze definitie is conform de VNG publicatie “Gemeente Governance Fraude”

² Gebaseerd op de kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV

Corruptie kan plaatsvinden in de vorm van afpersing, verduistering of omkoping. In de meeste gevallen is sprake van omkoping. Denk hierbij aan voorbeelden als:

Steekpenningen / smeergeld

Bij steekpenningen en smeergeld gaat het vaak om verborgen transacties om zaken gedaan te krijgen. Het gaat daarbij vooral om de verkeerde bedoelingen van deze betalingen. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld het tegen betaling van een klein bedrag voorkomen dat een boete wordt uitgeschreven of het als ambtenaar ontvangen van een betaling met als doel vergunning toe te kennen ondanks dat niet aan de voorwaarden voldaan wordt.

Kick back

Een kick back is een vergoeding die wordt betaald aan invloedrijke personen binnen de gemeente in ruil voor een vorm van voordeel. Over het algemeen wordt de vergoeding (geld, goederen of diensten) voorafgaande aan de deal overeengekomen. Het verschil met gewone omkoping is dat de vergoeding niet alleen naar de omgekochte gaat, maar vaak zowel naar de omkoper als de omgekochte. Het gaat hier dus om samenzwering;

Faciliterende betalingen

Dit zijn betalingen aan ambtenaren om bijvoorbeeld een soepele afhandeling te krijgen. Het onderscheid tussen steekpenningen/smeergeld en faciliterende betalingen zit in het doel: bij steekpenningen/smeergeld gaat het om betalingen met als doel een wederrechtelijk voordeel te krijgen. Bij faciliterende betalingen gaat het om betalingen die tot doel hebben een (in de basis) legitiem proces te bespoedigen.

2.4. Relatie fraude en ondermijning

Een onderwerp wat de laatste jaren nadrukkelijk op de bestuurlijke agenda staat is ondermijning. Dit betreft het vermengen van boven en onderwereld met als doel als criminele organisatie een voordeel te verkrijgen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan geweld, chantage of intimidatie om bepaalde zaken van de gemeente gedaan te krijgen. Ondermijning kan leiden tot fraude, maar is zeker geen synoniem. Wij hebben als gemeente dan ook een separaat beleid voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Dit beleidsplan gaat daarom alleen in het op het onderwerp

fraude.

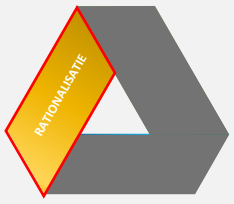
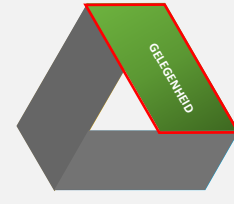
3. Hoe kan fraude plaatsvinden?

Fraude kent vele oorzaken en verschijningsvormen. Iedereen kent de voorbeelden uit de media waarbij medewerkers uit de organisatie via valse facturen geld naar zichzelf overgemaakt hebben of waar een ambtenaar is omgekocht door een aannemer om zo een klus te krijgen. Alle vormen kennen echter een gemeenschappelijke achtergrond: ze zijn altijd gebaseerd op een samenspel van de drie elementen van de fraudedriehoek (zie figuur 2). De factoren druk en rationalisatie hangen af van de persoon van de 'fraudeur' en van zijn persoonlijke situatie. De gemeente kan deze factoren daarom minder beïnvloeden dan de gelegenheid. Dat betekent overigens niet dat de gemeente geen aandacht voor deze factoren dient te hebben. De gemeente kan de factor gelegenheid echter het meest beïnvloeden.

Figuur 2. De fraudedriehoek

Onderstaand worden de drie kanten van de fraudedriehoek nader toegelicht.

Rationalisatie	Kan iemand voor zichzelf rechtvaardigen of goedpraten dat hij/zij fraude pleegt? Bijvoorbeeld omdat hij/zij vindt dat niemand er onder leidt, of vanuit loyaliteit (ik deed het niet voor mezelf)? Of omdat vanuit zijn/haar leidinggevende(n) ook het slechte voorbeeld wordt gegeven door het niet zo nauw te nemen met integriteit (als zij het doen mag ik het ook).
Motivatie/druk	Vrijwel iedereen staat soms onder druk of komt weleens in de verleiding iets te doen wat niet mag. De druk om een doelstelling te behalen kan sterk toenemen, zeker wanneer persoonlijke inkomens, promoties of reputatie afhankelijk zijn van het halen van deze doelen. Ook privéomstandigheden kunnen de druk vergroten. Omstandigheden als ziekte, verslaving of schulden kunnen van grote invloed zijn op iemands gemoedstoestand en daarmee een motivatie worden voor het plegen van fraude.
Gelegenheid	Hierbij gaat het om de vraag: hoe gemakkelijk is het om fraude te plegen? Voor mensen die nooit in aanraking komen met de geldstroom in de gemeente is het frauderen met geld (of het plegen van diefstal uit de 'kas') moeilijker dan voor iemand wiens dagtaak het is om de geldstroom te beheren. En hoe gemakkelijk is het voor iemand een ongebruikte laptop of telefoon te vervreemden? Een goede inrichting van de interne beheersing en interne controle verkleint dus de gelegenheid tot het plegen van fraude.

Tabel 1. Toelichting op de drie kanten van de fraudedriehoek

Door deze drie aspecten bewust af te wegen kan een goed inzicht verkregen worden in het risico op fraude. Omdat fraude zo veel verschijningsvormen kent zijn onderstaand een aantal voorbeeldcasussen opgenomen die aantonen dat fraude soms ook onschuldig kan beginnen.

Voorbeeld 1 – De 3e helft

Jan staat, net als elke zaterdag, langs de lijn bij voetbalvereniging SVI als hij aan de praat raakt met één van de andere vaders. Hoe toevallig? Die vader is hovenier en Jan moet thuis de oprit nog bestraten. Onder het genot van een drankje tijdens de 3e helft biedt de vader Jan een mooie korting, mits Jan wel kan zorgen dat de hovenier dan ook eens een opdracht krijgt van de gemeente. Bij de eerstvolgende aanbesteding adviseert Jan zijn collega's (die verantwoordelijk zijn voor de betreffende aanbesteding) de betreffende hovenier te vragen omdat hij er veel goede verhalen over heeft gehoord.

motivatie **rationalisatie**

Voorbeeld 2 – echtgenoot BV

Karin is verantwoordelijk voor het realiseren van een project bovenop haar normale werk. Elke dag werkt ze van 8:00 – 20:00 voor hetzelfde salaris terwijl er op het project geld over blijft. Als ze nou gewoon het adviesbureau van haar man gebruikt om voor haar extra uren af een toe een factuur te sturen? Dan is zowel de gemeente blij (project is binnen budget gerealiseerd) en Karin krijgt toch nog een (beperkte) vergoeding voor haar extra werk.

gelegenheid **rationalisatie**

Voorbeeld 3 – Fijne verjaardag!

Nora is medewerker vergunningen als ze aan de balie een ondernemer krijgt die graag met spoed een vergunning ontvangt voor zijn horecazaak. Hij is erg enthousiast totdat Nora hem moet vertellen dat een vergunning wel even kan duren. Het is druk en zijn aanvraag komt bovenop de stapel. Het enthousiasme van de man werkt aanstekelijk en Nora begrijpt zijn teleurstelling. De man biedt Nora aan om haar komende 40^e verjaardag met de hele familie bij hem te komen vieren. Voor niets. Het enige wat ze moet doen is zorgen dat hij de vergunning binnen een week krijgt, anders is hij niet op tijd open.

gelegenheid

motivatie

Voorbeeld 4 – 2 voor de prijs van 1...

Henk bestelt voor de gemeente 23 nieuwe laptops. Bij 25 stuks krijgt hij er gratis 2 monitoren bij. En laat hij nu net thuis een nieuwe monitor nodig hebben. Henk besluit 25 laptops te bestellen en neemt de 2 gratis beeldschermen mee naar huis. De gemeente betaalt er niet voor, dus dan is het ook niet erg toch dat ze niet op het gemeentehuis staan en Henk er thuis veel plezier van heeft? Anders gebruikt de gemeente ze toch niet.

gelegenheid

rationalisatie

Voorbeeld 5 – Goede wedstrijd!

Mike is bezig met een aanbesteding voor een project. Hij heeft al jarenlang een relatie met een partij X. Zijn ervaringen met deze partij zijn goed en elk jaar krijgt hij een mooi kerstpakket thuisbezorgd als dank voor de fijne samenwerking. Daarnaast nodigen ze hem af en toe uit in hun Skybox bij PEC Zwolle. Als doorgewinterd PEC Zwolle fan waardeert Mike dit enorm en hij besluit bij de volgende aanbesteding daarom de kansen voor partij X iets te vergroten door ze vooraf documentatie toe sturen met de gewenste uitkomst aan de kant van de gemeente. Dat moet ze toch helpen om een goede offerte te kunnen schrijven?

motivatie

gelegenheid

rationalisatie

Voorbeeld 6 – Trots op wat we bereiken

Bouchra is projectleider van 2 projecten. Inhoudelijk gaat het prima met de projecten maar bij één van de projecten is het budget net te krap en bij het andere houdt ze juist wat over. Ze bespreekt dit met de wethouder en die deelt haar frustratie. Naast het feit dat de overschrijding maar beperkt is, is juist dat het project dat elke raadsvergadering prominent op de agenda staat. Hij wil juist trots kunnen zijn en vraagt Bouchra een overboeking te maken van het ene naar het andere project zodat beide projecten op tijd en binnen budget zijn afgerond. Bouchra twijfelt, maar na wat aandringen van de wethouder ziet ze in dat ze er op die manier zelf ook beter op staat.

motivatie

gelegenheid

rationalisatie

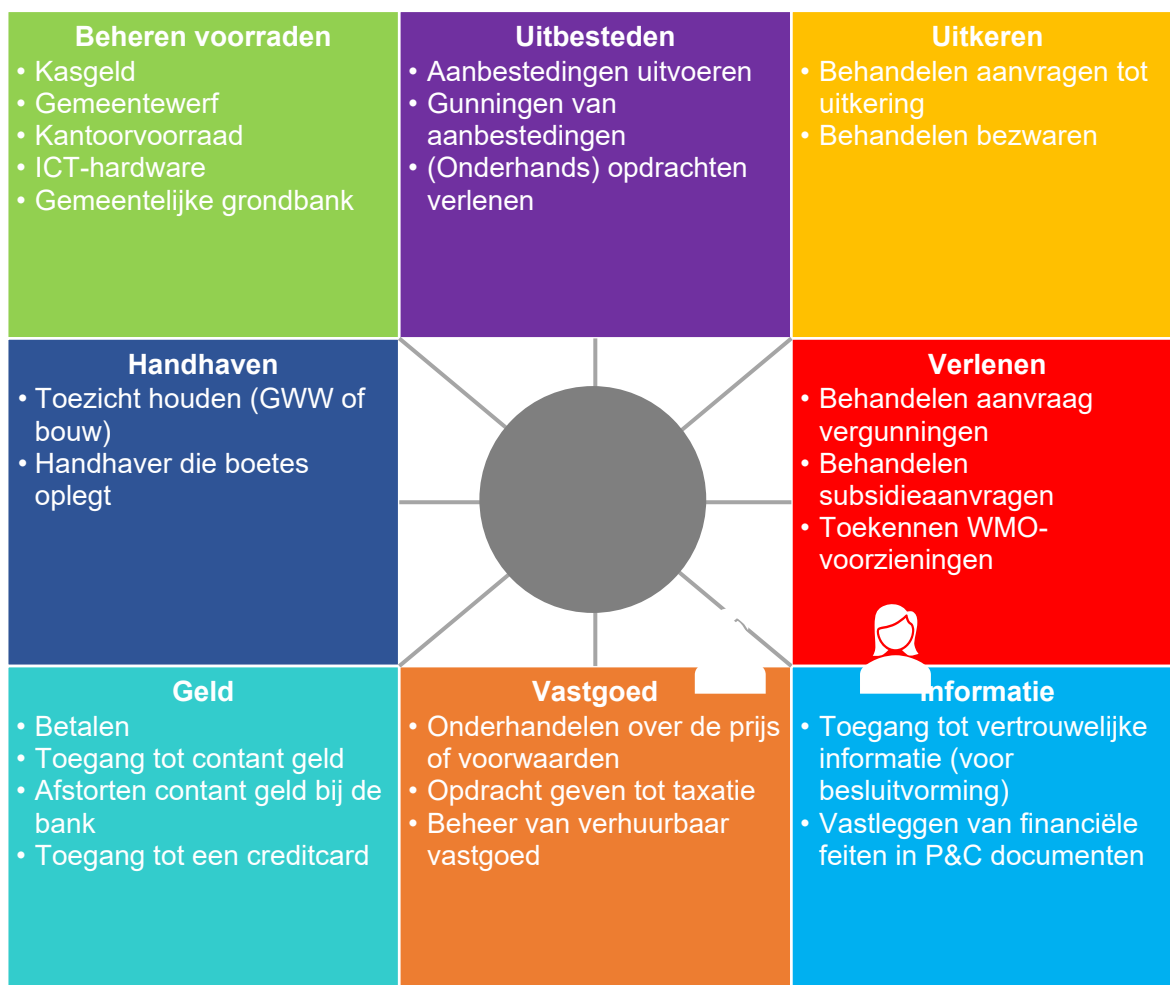
Voorbeeld 7 – Wil jij dat even regelen?

Een manager is op zaterdagavond op verjaardagsvisite bij zijn burens. De buurman vertelt vol trots over hun verbouwplannen en laat de 3D-tekening zien van hoe het wordt. Alleen één probleem: de gemeente doet een beetje moeilijk met de vergunning. Maar goed, hij weet dat zijn buurman manager afdeling vergunningen is bij de gemeente en vraagt of die hem kan helpen. De manager meldt zich bij Hans en legt uit dat hij de 3D-tekening gezien heeft en dat het plan supermooi is. Volgens hem kan de gemeente niet tegen zo'n mooi plan zijn en hij vraagt Hans de aanvraag niet al te kritisch wil beoordelen en zorg te dragen dat de vergunning voor einde van de maand de deur uit is.

druk

Figuur 3. Praktijkvoorbeelden over hoe fraude kan voorkomen

Alle voorbeelden zien er redelijk onschuldig uit. Maar stuk voor stuk worden alle medewerkers in de verleiding gebracht om fraude te plegen. In elk voorbeeld staat een medewerker op het punt om iets te doen of te laten waar hij/zij zelf beter van wordt. Soms in geld, soms in reputatie, soms in spullen. Belangrijke vraag voor een ieder in elk van deze situaties blijft: Niets is gratis....dus als ik er beter van wordt, wie wordt er dan slechter van? En is er toch nog twijfel? Dan bespreken we dat in alle transparantie met elkaar. Als het gaat om integriteit is de grootste fout de fout die iemand alleen maakt. Iedereen in een kwetsbare functie maken we hiervan bewust (zie figuur 4).

Figuur 4. Voorbeelden van kwetsbare functies

4. Visie op fraude

Zwolle is een bruisende, veelzijdige Hanzestad en thuishaven ongeveer 130.000 inwoners, die geloven dat het leven beter wordt als je samenwerkt en samen optrekt, vaak over grenzen heen. De bundeling van onze kennis, handelsgeest en creativiteit maakt Zwolle een diverse stad, opgebouwd vanuit een sterk netwerk. In Zwolle zijn de lijnen tussen gemeente, bedrijven en maatschappelijke organisaties kort. Deze nabijheid van relaties is fijn als we zaken willen realiseren, maar is tegelijkertijd ook iets om onszelf bewust van te zijn in relatie tot het thema fraude. Hoe borgen we nu dat we zakelijke, zuivere afspraken maken met derden?

We leggen onszelf bij de uitoefening van onze taken geen uitputtende normen op. Het is immers onmogelijk om alle mogelijk voorkomende morele dilemma's en bijbehorende

handelingsvoorschriften uitputtend te beschrijven. We handelen hierbij vanuit de volgende visie:

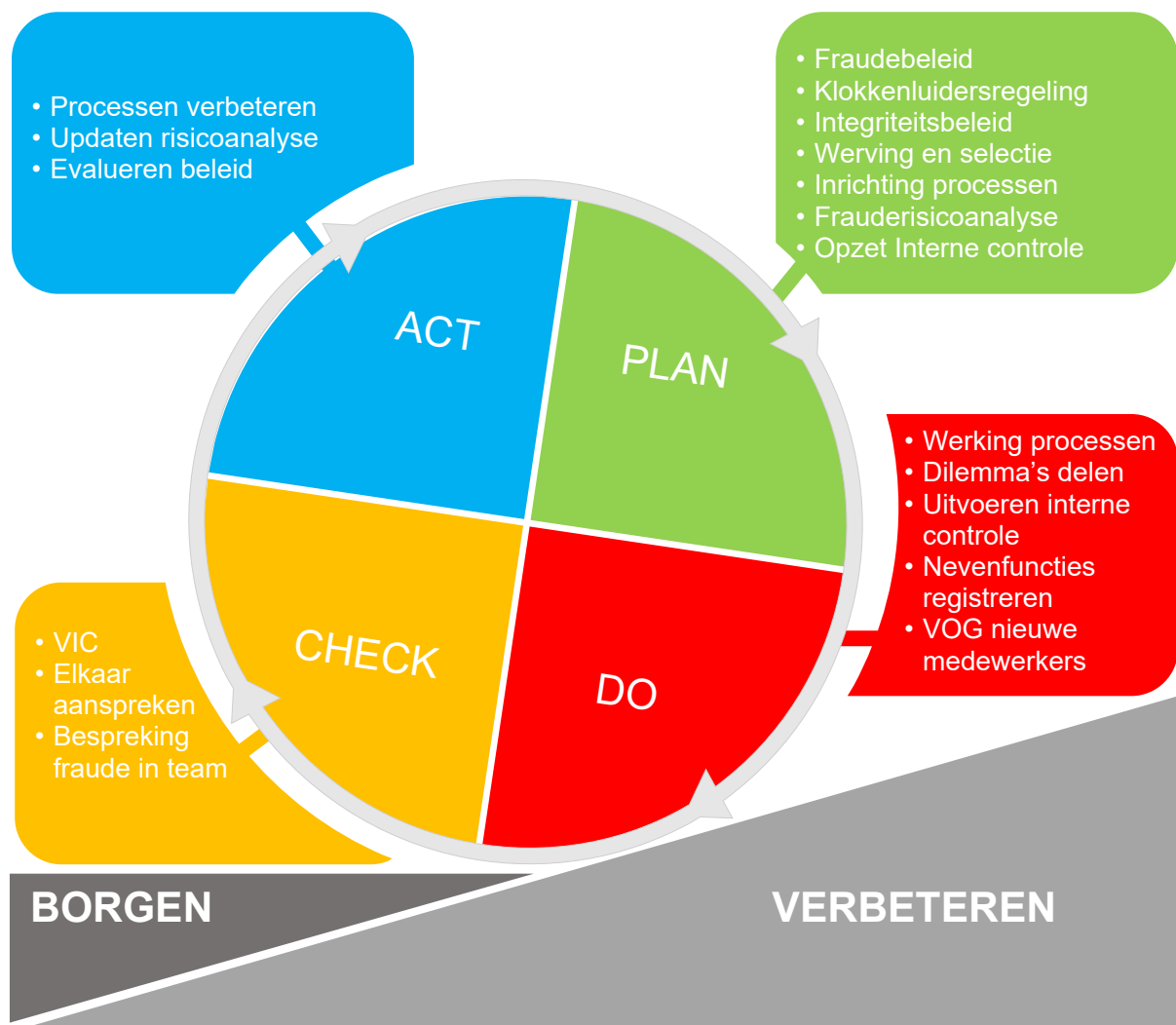
“We behandelen het thema fraude met de professionaliteit, integriteit en zorgvuldigheid die onze inwoners, bedrijven en andere belanghebbenden van ons mogen verwachten”

Voor de dagelijks vertaling van deze visie sluiten we aan bij onze uitgangspunten van ons integriteitsbeleid:

1. We nemen de verantwoordelijkheid van behartiger van het algemeen belang;
2. We hebben een open houding waarmee we dilemma's bespreekbaar maken;
3. We zijn transparant in onze keuzes en leggen hierover verantwoording af;
4. We benaderen elkaar met respect.

5. Hoe we fraude actueel houden

Ons fraudebeleid wordt pas effectief zodra we het integraal onderdeel laten uitmaken van onze dagelijkse praktijk. Het onderwerp fraude moet bespreekbaar zijn en blijven om er gestructureerd van te kunnen leren (zie figuur 5)

Figuur 5. Continu verbeteren door structureel te borgen

Plan

Het terugdringen van het risico op fraude tot een aanvaardbaar niveau begint met het bepalen van duidelijke kaders en afspraken. Die bepalen op welke wijze wij in de dagelijkse praktijk omgaan met het thema fraude. Dit betreft de volgende kaders en afspraken:

- Gemeentebreed fraudebeleid
- Klokkenluidersregeling (regeling melding vermoeden misstand)
- Frauderisicoanalyse
- Procesinrichting waarbij we streven naar het verkleinen van de gelegenheid tot fraude;
- Verbijzonderde interne controle die in haar controle frauderisico's integreert.

Do

We streven met elkaar naar een cultuur waarin fraude bespreekbaar is en integraal onderdeel uitmaakt van onze dagelijks werken. Om dit te waarborgen zetten we fraude expliciet op de agenda in besprekingen (zie tabel 2).

Wat	Frequentie	Op welke wijze
College	Minimaal eens per kwartaal	Met elkaar een praktijkvoorbeeld of dilemma uitdiepen
		Doornemen actuele status lopende fraudeonderzoeken en leermomenten zoals door DT zijn geformuleerd
Directieteam (DT)	Minimaal eens per kwartaal,	Doornemen actuele status lopende fraudeonderzoeken (aard, omvang, oorzaak, opvolging)
		Bepalen leermomenten uit deze praktijksituaties
NT's	Minimaal eens per kwartaal	Agendapunt, waarbij wisselend een deelnemer aan het NT een casus inbrengt die met elkaar uitgediept wordt. Daarnaast wordt besproken hoe sturing wordt gegeven ten aanzien van het thema fraude.
Binnen elk team	Minimaal eens per halfjaar*	Met elkaar een praktijkvoorbeeld of dilemma uitdiepen
Individueel (als onderdeel van reguliere gesprekkencyclus)	Minimaal eens per jaar**	Actualiseren nevenfuncties en deze bespreken in relatie tot eigen functie (leidt dit potentieel tot dilemma's en welke waarborgen worden getroffen om deze dilemma's te ondervangen?)
Iedereen	Minimaal eens per 4 jaar	Training op basis van dilemma's op het gebied van integriteit en fraude.

* Deze frequentie stellen we lager vanuit het uitgangspunt dat dilemma's in de praktijk worden besproken op het moment dat ze zich voordoen. Dit overleg is vooral bedoeld om met het hele team dit dilemma en de gekozen oplossingsrichting met elkaar te delen.

** Uitgangspunt is dat iedere medewerker een nevenfunctie meldt bij zijn of haar leidinggevende voordat de nevenfunctie aanvaard wordt.

Tabel 2. Actueel houden van het thema fraude in de praktijk

Check

Om te blijven leren is het belangrijk om ook te meten en inventariseren hoe we het met zijn allen doen? Zo voorkomen we dat iemand toch onbewust in de verleiding komt doordat we als gemeente de gelegenheid bieden. Een belangrijk onderdeel hiervan is elkaar aanspreken op gedrag. Daarnaast worden we op basis van de verbijzonderde interne controle en externe

controle blijven geprikkeld om na te denken over waar we mogelijk risico's lopen of hebben gelopen.

Act

Om te waarborgen dat we blijven leren en verbeteren is het belangrijk lessen te trekken uit de gesprekken en activiteiten die we gedurende het jaar met betrekking tot het onderwerp fraude hebben. Deze input helpt ons om ons beleid en onze processen structureel te verbeteren. We doen dit op de volgende wijze:

Wat	Frequentie	Wie
Actualiseren fraudebeleid	Minimaal eens per 4 jaar	Concernstaf
Evaluatie inrichting processen	- Bij grote wijzigingen in een proces; of - Elk proces eens per 4 jaar	Proceseigenaar (eindverantwoordelijk) in afstemming met de businesscontrollers lijn en VIC
Updaten frauderisicoanalyse	Ad-hoc: n.a.v. praktijksituaties of dilemma's	Afdelingshoofden
Periodieke controle	Algehele actualisatie minimaal eens per jaar	Concernstaf
	Periodieke controle op 2-3 processen of procesonderdelen waarvan het risico in de frauderisicoanalyse verhoogd is	2 ^e lijn
Doorontwikkelen	De frauderisico's uit de gemeentebrede frauderisicoanalyse worden jaarlijks geïntegreerd in het Interne Controleplan	Juridische Zaken – team VIC
Verbijzonderde interne controle met betrekking tot fraude	Vanuit de VIC wordt ook minimaal jaarlijks naar aanleiding van de uitgevoerde werkzaamheden terugkoppeling gegeven aan de Concernstaf over nieuwe/gewijzigde frauderisico's/risico-inschattingen	Juridische Zaken – team VIC

Tabel 3. Het structureel borgen van verbeteringen fraudebeheersing

6. Te volgen procedure bij (een vermoeden van) fraude

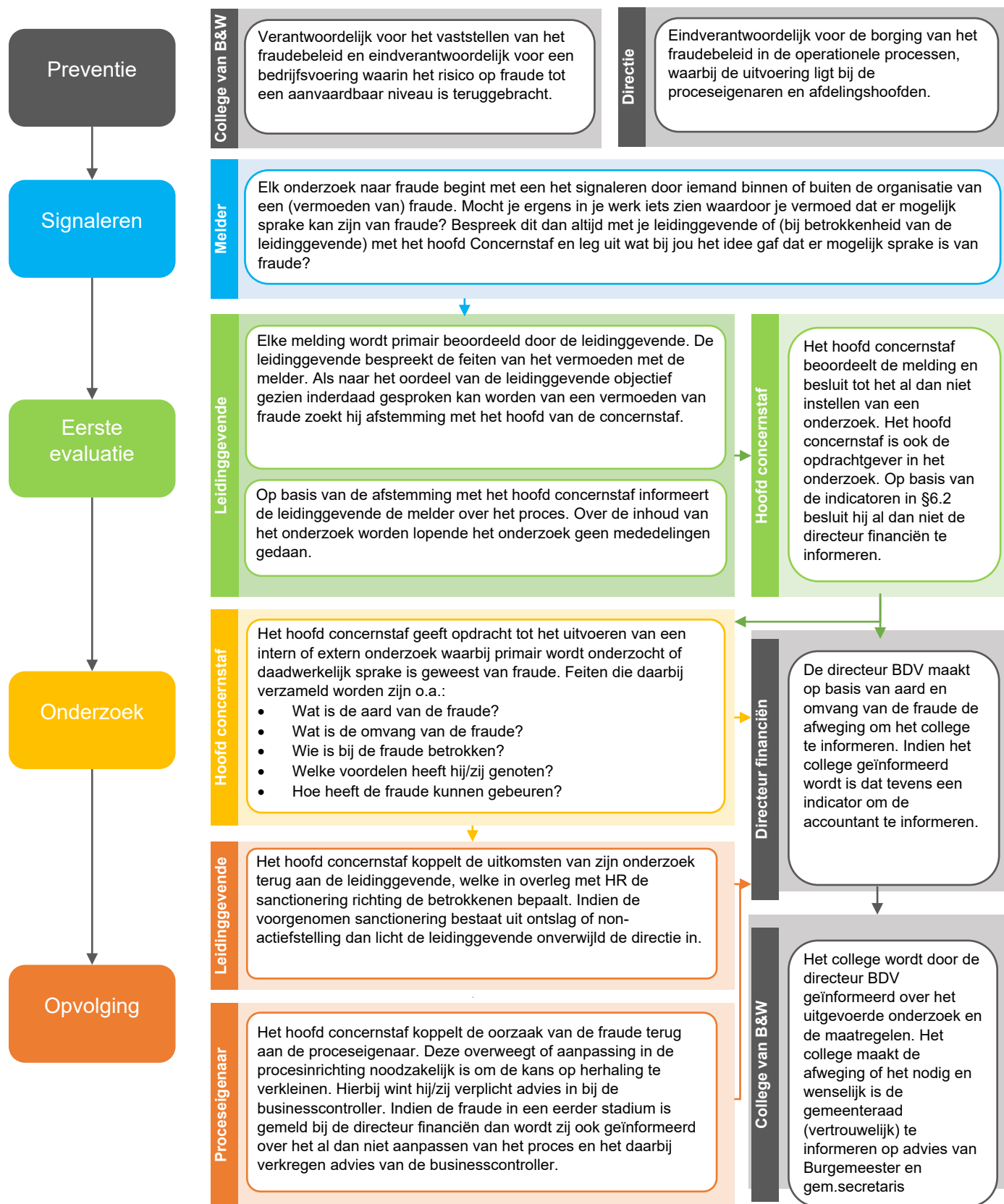
Indien sprake is van (een vermoeden van) fraude is het belangrijk snel en adequaat te handelen. Hieronder zijn daarom de concrete stappen opgenomen voor het opvolgen van (een vermoeden van) fraude. Het is daarbij belangrijk te beseffen dat fraude vaak geprobeerd wordt te verhullen. In de praktijk gebeurt het daarom maar zelden dat een kant en klare overduidelijke fraude wordt geconstateerd. Meestal begint het met een vermoeden van fraude waarbij één of meerdere signalen wijzen op frauduleus handelen. Juist in die fase is het belangrijk je veilig te voelen om dit bespreekbaar te maken, te meer omdat soms achteraf zal blijken dat er geen daadwerkelijke fraude aanwezig was.

Vanuit de professionaliteit die we als Zwolle nastreven houden we ons aan de volgende uitgangspunten:

- Bij twijfel: bespreek je vermoeden en waar je vermoeden op gebaseerd is
- Bespreek je vermoeden van fraude met je leidinggevende maar niet met andere collega's
- Houd je aan de feiten
- Ga niet zelf op onderzoek
- Gedurende en na het onderzoek wordt de naam van de melder niet bekend gemaakt zonder dat hiervoor expliciete toestemming is verkregen van melder

6.1. Te volgen stappen

In het fraudeproces is sprake van verschillende rollen en verantwoordelijkheden. Deze zijn hieronder beschreven (zie figuur 6).

Figuur 6. Te volgen stappen bij een melding van (een vermoeden van) fraude

6.2. We escaleren wanneer nodig

Dit impact van elke fraude is groot voor alle betrokkenen. We behandelen daarom elk(e) (vermoeden van) fraude met dezelfde professionaliteit en daadkracht. Toch is het in een lerende organisatie belangrijk onderscheid te maken in de aard en omvang van fraudes. Zo kan iedereen zich voorstellen dat een fraude waarbij een medewerker 100 privé-printjes op het standskantoor maakt een andere lading heeft dan een afdelingshoofd dat via zijn eigen bedrijf jarenlang ten onrechte facturen heeft gestuurd en geautoriseerd. We hanteren daarom een escalatieladder om te bepalen wie op welk moment geïnformeerd dient te worden (zie tabel 4). Het moment van informeren is het moment dat er sprake is van een redelijk vermoeden van fraude.

	Hoofd Concernstaf	Directeur Bedrijfsvoering	College	Raad
Kwantitatief				
Omvang < € 10.000	●			
Omvang ≥ € 10.000	●	●		
Omvang ≥ € 20.000	●	●	●	
Kwalitatief				
Betrokkenheid van 2 of meer medewerkers	●	●		
Betrokkenheid van afdelingshoofden	●	●		
(Vermoede) fraude is het gevolg van druk binnen de organisatie	●	●		
Er is sprake van corruptie	●	●	●	
De fraude is het gevolg van ondermijnende criminaliteit	●	●	●	
Betrokkenheid van directie	●	●	●	●
Betrokkenheid van college	●	●	●	●
Uit het onderzoek blijkt mogelijke olievlekwerking (de fraude kan ook op andere plekken binnen de gemeente voorkomen)	●	●	●	

Tabel 4. Escalatieladder informatieplicht vermoeden van fraude

Deze escalatieladder betreft de minimale escalatie en geeft daarmee een indicatie. Het is aan degene die op dat moment bovenaan in de escalatieladder staat om te bepalen of escalatie naar een volgend niveau wenselijk en nodig is, ook als dat volgens de escalatieladder niet vereist is.

6.3. We doen altijd aangifte indien daadwerkelijk fraude of corruptie wordt geconstateerd

Als daadwerkelijk fraude of corruptie wordt geconstateerd dan doen wij daar op grond van de verplichting zoals opgenomen in het Wetboek van Strafvordering³ aangifte van. Die verplichting geldt nog niet bij een vermoeden. Wanneer er een redelijke mate van zekerheid bestaat dat gedragingen kenmerken van fraude of corruptie hebben, kan er aangifte worden gedaan. Dit ter beoordeling aan afdelingshoofd, het hoofd concernstaf en de directie. Aangifte wordt gedaan door het afdelingshoofd.

³ Art. 162 Wetboek van Strafvordering: "Ambtenaren die in de uitoefening van hun bediening kennis krijgen van een misdrijf met de opsporing waarvan zij niet zijn belast, zijn verplicht daarvan onverwijld aangifte te doen, met afgifte van de tot de zaak betreffende stukken, aan de officier van justitie of aan een van zijn hulpofficieren.